Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectura super quinque libros Decretalium

Nicolaus <de Tudeschis>

[Basel], 1480-81

[Prologus:] Quoniam. Hic principium voluminis non existit in prohemio

urn:nbn:de:bsz:31-315909

Visual Library

Uoniam. Hic principium voluminis nō exiſtit in probemio et preludijs aliter inſtare non cenſui attamen quia ſup hoc ſecūdo libro aliorum iuris canonici difficillimo ac magis vtili quem de preſenti in hac ampliſſima et ornatiſſima Senarum vrbe ordinarie lego labente anno dñi. M.cccc.xxi. inicium ſcribēdi ſumpſi fluxis decem annis quibus iugiter in hoc volumie decretaliū publice legēdo elaboraui. nefas exiſtimaui illotis vt ita dixerim manibus interpretationis materiam attingere maxime quia cuiuſq3 rei potiſſima ps principium eſt iuxta ſententiā iuriſconſulti. l. i. ff. de or. iur. cū mihi quodāmodo iure meo ſcientiam vendicare et non illi ſcientie et toti⁹ bonitatis artifici tribuere. ipſius eñ ſapientia et fortitudo ſunt ipe mutat tempa et etates. regna transfert atq3 conſtituit. ipſe reuelat pfunda et abſcondita. et nouit in tenebris conſtituta et lux cū eo eſt. Daniel. ij. c. nullius eñ aſſertōnis imbecillitas ſacra valet enumerare miſteria niſi ſupno fuerit erudita magiſterio. teſtāte ſapientie fonte ſalomone dñs dat ſapientiam et ex ore eius ſapientia et prudentia. nam qui ſine ſaluatore ſalutem vult habere et ſine vera ſapientia exiſtimat prudentem ſe fieri poſſe non ſanus ſed eger eſt non ſapiens ſed ſtultus in egritudine aſſidua elaborabit ꝛ i cecitate noxia ſtultus et demens perſeuerabit. xxvi. q. ij. qui ſine ſaluatore. Hinc Ambroſius ſuper epiſtola ad colloceñ. et tranſumptiue in. §. ſed ecōtra. xxxvij. di. omis ratō ſupne ſcientie vel terrene creature in eo eſt qui caput eſt eaꝝ et auctor. ut qui hunc nouerit nihil vltra querat quia hic eſt pfecta virtus et ſapientia quicquid alibi queritur hic pfecte inuenitur. nam qui xp̄m nouit theſaurum ſapiētie et ſcientie inuenit. quia id nouit qd̄ vtile eſt. his annectitur ꝯgrue qd̄ belliſſime hiero. inquit. xvi. q. i. reuertimini ſi quis doctus ꝛ eruditus i lege domini poteſt et alios erudire non debet ſue aſſignare prudentie ingenioq3 qd̄ poſſidet ſed grās agat primū deo qui cuncta largitur. deinde doctoribus eius ac miniſtris per quos adeo eruditus ē ſi eñ grās non egerit et ſcientiam ſibi vendicauerit in penuriam maledicetur. qꝛ ſi eruditus intelligens largitorem deum et agens his gratiam p quos adeo eruditus eſt humiliauerit ſe et in honorem dei cibos intulerit. hoc eſt ſapientie alimenta pplo miniſtrauerit ſtatī aperientur ſup eo catharacte celi et effundetur pluuia ſpūalis ſuper eum et mandabit nubibus ſuis vt pluant ſuper eum imbrem roris ſui et habundantia rerum omnium perfruetur. Quapropter ego Nicolaus de tudiſco cathanieñ. ſiculus inter doct. minimus ipſius ſcie capitis et auctoris, plx̄e et pie mentaliter ac vocaliter vero compendioſe preſidiū inuoco vna cum boecio inquiens. O qui perpetua mūdum rōe gubernas Terraꝝ q3 celi ſator qui tpus ab euo. Ire iubes ſta

buliſq; manens das cuncta moueri. Da pr̄ anguſtã
menti conſcendere ſedem. Da fontē luſtrare boni. da
lucē reperta. Inter conſpicuos animi defigere viſus.
Confiſus itaq; de implorato auxilio ad ipſius bono-
rem cuius res agitur piiſſime ac deuotiſſime virginis
ipſius genitricis marie glorioſiſſime. Agate patrone
ac cōpatriote mee lucie p̄clariſſime ſicule cuius hodie
pie vigiliam colimus. non minus benedicti cui⁹ a pu
ericia habitum gero ad deſtinati operis p̄fectōnē fidē
tiori et feliciori animo cōdeſcendo et in p̄ſecutōne hūc
ordinem ſeruabo. p̄mo nanq; p̄lixe et ſuꝑflue p̄ alios
ſcriptis reſecatis, p̄ſus tacendo vel ad loca ſua remit
tendo obſcure que tactis declaratis colligam notabi-
lia magis ſubſtantifica et que ut plurimū cum mate-
ria exaianda non exiſtant. ſcd̄o ilico condeſcendā ad
glo. Ber. que cū exibeant ſe cūctoꝝ conſpectui et ad
tex. declaratōnem tendant p̄ prius vtile expedire de-
creui. Et quicquid extractis p̄ doct. ad glo. et applica
bile eis annectere nitar me repetendi eadem in effectu
materia miniſtretur. tertō ſi quid p̄ doct. ad glo. non
applicabile apponitur qđ ad intellectū. c. neceſſario tē
dit vel nō, ſit dignū ad materiam imminētem ptinēs
per oppoſitōnes vel qōnes, p̄ut magis erit materie cō
ſentaneum applicabo. et tū huiuſmodi operis finem
q̄3 ſuper aliis libris ſup quibus ſtata ſinēt ſcribere i
tendo attingere mihi concedat p̄cibus lucie inſtanti-
bus altiſſimus a quo cuncta bona p̄cedunt. Amen

de iudiciis.

Hec Rubrica pōt continuari ad p̄cedentia duobus
modis. et p̄mo ſic. Supra in p̄cedentibus ti. viſum eſt
de p̄paratoriis iudicioꝝ nunc ad ipa iudicia veniēdū
eſt. vel ſcd̄o ſic. Supra viſum eſt de inſtrumentis qui-
bus iudices iudicant videl3 de conſtitutōnibus et cō-
ſuetudinibus. Item de iudicū ptātib⁹ et modis crean
di iuriſdictionem et ptātem iudicandi ad ipa iudicia ve
niendum eſt. Pōt continuari et tertio ad p̄cedentem
ti. et ſic magis ad p̄xima. In p̄cedenti ti. viſum eſt
de arbitris vez q: arbitria ſunt redacta adinſtar iudi-
cioꝝ. l. i. ff. de arbi. ideo annectitur tc̄. Ad materiā ru-
brice facit. ii. q. i. ⁊ v. q. iiii. xxiii. q. i. xv. q. vii. xvi. q.
vi. xxx. q. vlti. §. his aūt vſq; ad fi. Repetitur iſte ti. in
vi. et in cle. Et quia tractaturi ſumus de iudiciis. vidē
dum eſt p̄mo quid ſit iudiciū. So. h̄ nomē equiuocū
eſt. habet eñ multa ſignificata đ quib⁹ Hoſti. ⁊ Gof.
in ſummis eoꝝ. et per Jo. an. in Rubrica huius ti. i vi.
et nō. regula in iudiciis. de re. iu. li. vi. Qñq; eñ ſu-
mitur p̄ diſcretōne. Vñ dr̄ ꝙ infans ⁊ furioſus carent
iuditō. ut in. c. ex ptē đ coꝛ. uid. iii. q. vii. §. tria. ff. đ iu
di. cū p̄toꝛ. qñq; eñ p̄ examinatōne ſeu deliberatōne
lix. di. c. i. Qñq; p̄ auctē. lxii. di. c. i. Qñq; p̄ pena. l.

di. et purgabit. qñq; p̄ inſtantia cāe diſcutiende ⁊ ꝑti
bus eius. ut. l. ꝓperandū. C. de iudi. ⁊ ꝭ. de v. ſig. c. ſe
rus. iiii. q. iiii. c. i. et in multis ſimilibus et ita ſumitur
hic. et in hac ſignificatōne diffinitur ſic p̄ aliquos ſum
miſtas ꝙ eſt actus trium p̄ſonaꝝ videlicet iudicis ac
toris et rei in iuditō contendentium. q̄ diffinitō damnat
hic p̄ recolende memorie p̄rem ⁊ p̄ceptorē mei dñm
Fran. đ zabarell. poſtea cardinalē digniſſimū cui plu
rimū debeo et rōne doctrine et nimie affectōnis quā i
me gerebat qua ductus non dedignatus eſt in cardi-
nalatus apice ꝯſtitutus me mīnū ad doctoratū p̄mo
uere. Mouet q: hec diffinitō nō euacuat naturā diffi
niti nec eſt ꝯuertibilis cū ſuo diffinito. Nam qñq; eſt
iudicium ſine actore ut qñ iudex p̄cedit p̄ inquiſitōeꝫ
ex officio ut. ꝭ. de accu. c. qualr et qñ. qñ3 eſt ſine reo ut
qñ maleficio exiſte notorio iudex inquirit in genere ſcḋm
formaꝫ quā notabilr̄ tradit Inno. in. c. bone. o. de ele.
ſed poſſet ſaluari hec diffinitio. p̄mo hn̄do reſpectum
ad cōiter accidentia. ut p̄bat̄ in p̄al. c. i. iiii. q. iiii. Itē
ſaltim ficte ſemp ſunt tres p̄ſone. q: fama hētur loco
accuſatoris ut in p̄al. c. qualr et qñ. Ipſe vero diffinit
ſic ꝙ eſt inueſtigatio quā facit iudex ſcḋm iur̄ ordinē per
varios modos ad veritatē elicie̅dā et illicitā cuſtodien
dam. vel diffine ſic ſcḋm Azo. in ſuma. et Gaſ. de cal. h
ꝙ eſt cā in iure reddendo neccio poſita cū interpoſitōe
p̄ſonarum et quelibet iſtaꝝ ad bonū ſenſum ſuſtenta-
bilis eſt. Et dr̄ iudiciū quaſi iuriſdictō. quia ibi quid
iuris ſit diſcutitur. vide tex. in. c. forus đ v. ſig. Et hāc
primam et vlti. ſentit Inno. in. c. quintauallis. đ iure
iur. vbi diffinit quid ſit arbitriū. ſed ꝯtra has diffinitō
nes facit. c. forus in p̄n. ꝭ. de v. ſig. vbi dicit ꝙ origo ⁊
materia negocii appellat̄ cā a caſu q̄ dum ꝓponit̄ cā
dr̄ duꝫ diſcutit̄ iudiciū notatur cū finit̄ iuſticia nū cupa
tur. Ex quo euidenter colligit̄ ꝙ ipa diſcuſſio cāe appe
llatur iudiciū. pono ergo hāc diffinitōꝫ Iudiciū ē cāe
diſcuſſio q̄ corā iudice iuridice fit. Ex q̄ etiā iſero ꝙ
ꝓprie aīi lit. ꝯteſt. non dr̄ iudiciū qđ tenꝫ glo. nō. in. l.
iudiciū. ff. de iudi. facit. l. ampli⁹. ff. rē. ra. ha. ⁊ h intel
ligo reſpectu ipius cāe ſed q̄ ad h ut ꝯfeſſio vel q̄d ali-
ud dicatur facta in iudicio ſeu in iure. ſatis eſt ꝙ iudex
ſedeat in loco ius dicendi vel reddendi gr̄a q̄tumcunq;
lis non ſit ꝯteſtata ad h allego qđ legitur et nō. in. l.
noluit. ff. de interro. actō. et. l. ſi ꝯfeſſus. ff. đ iudi. ⁊ qđ
ibi nō. Bar. et aptius tenet bar. in. l. ſi. C. de ꝯfeſ. ⁊ p̄
Inn. in. c. qualr ⁊ qñ. ꝭ. de accu. in v. non negamus.
Ex quo ad hūc effectū diffinio ſic Iudiciū ē locus in q̄
iudex ius reddendi gratia conſiſtit. Et hec eſt prima
additio mē nico. Scd̄o principaliter quero ad de
claratōnem rubrice quare dixit de iudi. in plurali ſo. ſe
cundū doct. quia iuditioꝝ aliud criminale. ut qñ agit̄
de crimine criminaliter. vt in. c. at ſi clerici. et. c. cū non
ab hoīe. ꝭ. e. Aliud ciuile ut cū non tangitur crimen. ut
ꝭ. e. c. ceteꝝ. et. c. dilecti. et. c. cauſam qđdam mixtum.